



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Ioannis || Slotani || Geffensis, Sacrae || Theologiae
Profes-||soris, De retinenda fide orthodo-||xa & catholica
aduersus hæ-||reses & sectas, & præci-||puè
Lutherana[m], Li-||bri nouem.||**

Slotan, Johann

Coloniae, 1560

VD16 S 6745

Widmung

urn:nbn:de:hbz:466:1-29875

SERENISSIMIS
ET POTENTISSIMIS PRIN-
cipibus, Philippo & Mariæ, Regibus
Anglię, Francię, Neapolis, Hierusalem,
Hiberniæ, &c. F. Ioannes Sleta-
nus Geffenfis, salutē in do-
mino precatur sem-
piternam.

Rom, 8



Onsideranti mihi propo-
situm Dei de salute gene-
ris humani, quod neque
mors, neque uita, neque an-
geli, neque principatus, ne-
que instantia, neque futu-
ra, neque sortitudo, neque altitudo, neq; pro-
fundum, neque creatura alia potuit uel unquā
poterit auertere, quin fieret, & fiat, & futu-
rum sit, quod ipse proposuit & decreuit fie-
ri, expendenti inquam mihi hoc propositum
Dei, quemadmodum illius bonitatem, ita satis
admirari nequeo, maligni hostis malitiam, qui
hoc propositū Dei semper auertere uoluit &
semper auertere contendit adhuc, unde etiam
rectē orbis uniuersi seductor sathanas uocatus
est,

NUNCUPATORIA.

est, id est aduersarius. Nequicq̄ tamen conatus est dei ppositū auertere, ac adhuc cōtēdit. Nā pugnando & repugnando rebellis, non potuit unq̄ nec poterit auertere ppositū dei quia secundū apostolū, quos præsiciuit & prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui, eosdē & uocauit, iustificauit, & magnificauit p filium suū, Deū & hominē Iesum Christū, p quē oīa machinamenta aduersarij nequissimi ad nihilū redacta sunt semp̄ & redigenter adhuc amplius. Egit tamē interim diabolus, q̄ deorsum de cælo fluxerat (Etenim diabolus deorsum fluens interpretatur, unde dominus ait: Videbam **Luc. 10** Satanā sicut fulgur de cælo cadentē) indefessē, ut ppositū dei auerteret Nā serpentē ingressus, primū decepit hominē, ppter qd' meritō serpens antiquus uocatur. Egit enim ille hostis Dei, ut nō recipet hō preceptū dei, ut sibi potius q̄ deo fieret homo similis. Credidit mulier magis diabolo q̄ deo, magis serpenti q̄ creatori, & ambo comederunt, scilicet mulier & uir. Itaque ei facti sunt similes, cui crediderunt, q̄ simile pētū admiserunt. Propter quod namq; pētū, ille cecidit de cælo, nisi q̄ dixit: Ascendam in cælū, & ero similis altissimo? Quid aut aliud in præuaricatione, illis præsumere psuasit dicen-

EPISTOLA

Isa. 14.

fit dicendo: Comedite, & eritis sicut dii? Ho-
mine ita seducto, deinceps progressu tēporis p fall-
laciā, uniuersum orbē circūuenit, atq; ad idolo-
latriā induxit. Quod ubi effecisset, fallaci cir-
cūuentione nō cōtentus, ex serpente antiquo,
factus est draco magnus, quādo q antiquitus se-
ducere p fallaciā cōsueuerat uniuersum orbē,
addidit cū fallacia uim quoq; q reges & prin-
cipes ac supbos hoīes instigauit ad psequendū
& occidēdū electos, ppter cultū & uerbū dei.
Præter innumeros quos draco hic, p suos satel-
lites deuorare uisus est (nā reuera nō deuora-
uit, q licet occiderēt corpora, animā tamē nō
potuerunt) etiam ad hoc stabat, ad hoc inhia-
bat, ut Christus quoque moreretur, quod pu-
tabat esse deuorationem eius. Putabat enim
quod per mortem posset eum deuorare, id est,
consilium uel propositum Dei annihilare, ut
scilicet non fieret quod prædictū fuerat: Et ip-
se erit expectatio gentium, & in ipso benedi-
centur omnes gentes. Sed uerè illusus est, &
frustrata est eū spes eius, quia nequaquam mo-
riendo Christus deuorandus erat, aut deuora-
tus est, imò per mortem eius effectum est,
nec nisi per illam mortem fieri oportebat, ut
iret in dispersionem gentium & per suos disci-
pulos

Gen. 47

Gen. 21.

NVNCVPATORIA.

pulos doceret gentes, & traheret omnia ad se,
 & granum frumenti, quod in terra proiectum
 fuerat mortuum, multum fructum adferat. Cū
 itaque apostoli & quotquot erant apostolica
 participes gratiæ pleni gratia & fortitudine,
 pleni fide & spiritu sapientiæ armati, armis
 uirtutum cœlestium instructi omnimoda ope-
 ratione uirtutum in nomine Christi dæmonia
 eiciebant, serpentes tollebant, super ægros ma-
 nus imponebant & bene habebant, mortuos
 quoque suscitabant, & cætera signa faciebāt,
 quæcunque necessaria uel idonea uiderentur,
 ad sermōis cōfirmationē, eūtes in mūdū uniuer-
 sum et prædicātes Euāgeliū oī creaturæ, breui
 tēpore factū ē, ut draco ille diabolus (q̄ sup̄ il-
 los regnabat, q̄ ei diuinos honores, quos tanq̄
 sup̄bissim⁹ exigebat, exhibebāt) depulsus sit ab
 aris, p̄tract⁹ ex delubris, expulsus à simulachris
 gētū, et q̄ prius totius mūdi malè pacatū tene-
 bat impium, à fortiore uinceretur, prædaq; oī
 ac spolijs uniuersis amissis, armis exueretur.
 Quapropter ferocior ac crudelior factus, le-
 gibus regum, decretis imperatorum, furore
 gentilium, & seuis manibus carnificum, pro-
 positum Dei auertere uoluit, sed non potu-
 it. Nam nullum ex eis retinere potuerunt, qui

an 8.
Ioann. 124

Marc. vi.

Luc. II.

Hō-
p sal
idolo
i cir-
quo,
tus se
orbē,
prin
endū
i dei.
atel-
ora-
iē nō
hia-
pu-
enim
d est,
ut
Et ip̄
medi-
t, &
mo-
ora-
est,
t, ut
disci
pulos

EPISTOLA

ad uitā præordinati fuerant eternā, quin potius Ecclesia p̄secutionibus semper aucta est, & gloriosior effecta. Quamuis enim corpora illorū occiderēt, p̄suasi à dæmonibus reges, & pontifices, reges impij, pontifices mortuorum mortui, quāuis pro dæmonijs, ne dicā, suis dijs æmulantes, p̄cenis innumerabilibus corpora disperderent, animas tamē Christi ledere nō potuerunt, neque draconē & malignos spiritus iuuare, quin cultu quasi diuinæ religiōis amitterent. Quod tunc impletum uel maximè est, quando (ut Lactantius ait) Constantinus imperator maximus, primus Romanorū principum, repudiatis erroribus, maiestatem dei singularis ac ueri, & cognouit & honorauit. Nā cū ille dies felicissimus, orbī terrarum illuxisset, quo illū deus summus, ad beatū imperij culmen euexit, salutarē uniuersis & optabilem principatum, præclaro initio auspiciatus est, cum euersam sublatamq; iusticiā reducens, teterrimum aliorū facinus expiauit. Nam (ut libro primo cap. nono historiæ Tripartit. refert Socrates) Constantinus edictis publicis usus est, ut subiecti impaudē religionē colerent Christi, & diligenter diuinitati ministrarent, & infirma esse sanciuit, quæ contra religionem fuerant cogitata

Constanti
ni magni
pietas,

NUNCUPATORIA.

gitata uel gesta sub persecutoribus Ecclesiarū
 remissionemq; cunctos habere decreuit, qui
 propter confessionem Christi, migrare in in-
 sulas aut alibi præter uoluntatem propriā cō-
 morari iussi sunt, aut in metallis affligi, aut pu-
 blicis operibus aut mulierib. aut lanificijs mi-
 nistrare, aut dari curijs, cum curiales primitus
 non fuissent. Christiani uerò tunc omnes Ro-
 manorum dignitates administrabant, & de cæ-
 tero cunctis sacrificare negabatur, immolatio-
 nibusq; aut diuinationibus, non erat locus, sed
 nec idola dedicare, aut celebritates Paganas a-
 gere iam licebat. Plura uerò etiam per ciuita-
 tes gentium, de antiqua consuetudine mutaban-
 tur. Sanctæ uerò domus, q̄ quidē magnitudinē
 uidebātur habere sufficientē, corrigebātur, a-
 liæ uerò cremēto altitudinis et latitudinis auge-
 bantur. Alibi aut, cum non essent, à fundamen-
 tis edificatæ fulgebant. Pecunias uerò ex re-
 gis thesauris imperator affluentius impende-
 debat. scribens per singulas ciuitates Episco-
 pis, atque præsidibus populorum, ut sacerdo-
 tes sicuti uellent iuberent, isti autē iubentibus
 obedirēt, quatenus citò perficeretur opus. La-
 tanti siquidē eius imperio, etiā religio ualde
 florebat. Nā & Constantinus in oībus honora

EPISTOLA

bat religionem, & erat etiam per semetipsam gloriosa propter uirtutem plurimorum, tunc in ea pollentium. Itaque cernens diabolus conatus suos quos ad auertendum uel impediendum propositum Dei adhibuerat, irritos fuisse & inanes, & uidens paganorū errore fuisse se nudatum, captāq; uaria eius machinamenta, alias excogitat artes, alia consilia, aliasq; excogitat uias quibus propositum Dei auerteret. Ergo iam non apertum contra Deum & saluatorem nostrum excitabat bellum, sed uiros inueniens Christianos quidem se uocabulo profitētes, sed amore honoris & uanæ gloriæ seductos ad seruitutis organum eos suæ machinationis habuit, per quos plurimos seduxit. Mutauit ergo persecutionis modū, & aliter persequi coepit Ecclesiam, quam eatenus persequutus fuerat. Nam totam suæ malignitatis abundantiam per hos conuertit, ad scripturarum ueritatem corrumpendam, & dogmata adinuenerunt diabolo suggerente hæretica, per quorum tergiuersiones corrumpetur fides ecclesiastica. Tale instrumentum diaboli Arrius hæresiarcha notissimus extitit, qui quasi os serpentis antiqui fuit, per quod pessima hæreseos dogma euomuit. Tales & reliqui

NUNCVPATORIA.

liqui post eum hæretici fuere, per quos abundā
 tiam iniquitatis sue pfudit, ut fideles traheret
 à fide in perfidiā, à ueritate in mendaciū, à lu-
 ce in tenebras, à uita in mortem, ab altitudine
 in pfundum, à cælo in infernū. Porrò ut multi-
 tudinem hæreticorum, qui doctrinas demonio-
 rum docuerunt, omittamus, unicū Ioannē Vui-
 cleph in medium pferamus, & liquido patebit,
 quò p hunc & eius impiam doctrinā, illiusq; se-
 ctatores, nō solūm inclitū regnū Angliæ, sed e-
 tiam Bohemiæ, & germaniā uniuersam, imò to-
 tā pene Europā, turbauerit & diuexauerit sed
 & lacerauerit, ut ppositū Dei auerteret de sa-
 lute fidelium Christi. Hic siquidē Ioannes Vui-
 cleph natione Anglus quū esset sacerdos & in
 artibus magister, nec nō acrimonia ingenij, ac
 eloquentia (quantum) illius æui sterilitas patie-
 batur) polleret, multa uolumina cōscripsit, qui-
 bus catholicam Ecclesiā pturbauit plurimum
 atq; diuexauit. Nam multa in illis passim impia
 dogmata miscuit, de iure diuino & humano, de
 Ecclesia, de manachis, cæremonijs, decimis,
 obedientia, deq; multis alijs. Et quidem ip-
 se Vuicleph, non ita multum profecit in An-
 glia, neque heresis illius aut multum ui-
 guit, aut præualuit ibidem, sed post mortem

Hæretici
 instrumen-
 ta diaboli.

Ioannes
 Vuicleph
 heresiarcha.

* 5 eius

EPISTOLA

Hæresis ex
 Anglia in
 Bohemiã,
 ex Bohe
 una in Ger
 maniam
 & ex Ger
 mania
 quomodo
 denuo sit
 in Angliã
 deuecta.

eius pestifera Husitarũ secta inde exorta est,
 uiresq; sumpsit in Bohemia. Mortuo nãque Io-
 anne Vuicleph ac sepulto, nequaquã tamẽ uiru
 lenta illius dogmata, una cum autore sepulta fu-
 ere, sed pestiferi eius libri, letali ueneno permi-
 xti, impunè seruabantur ac legebantur, neque
 satis diligenti inquisitione exterminati sunt.
 Vnde factũ est, ut post mortẽ ipsius, libri eius
 hac occasione Pragã sint deducti, quẽadmodũ
 Aeneas Siluius in hist. Bohemorũ ca. 35. & Al-
 bertus Krãtz in Vuandalia sua li. 10. ca. 2. scri-
 ptum reliquerunt. Nam uir quidam nobilis ge-
 nere ex Bohemis oriundus ex domo (quam pu-
 tridi piscis) uocãt, Oxouia incubuit literis, ibi
 q; cum Ioannis Vuiclephi lib. offendisset, qui
 bus de realibus uniuersalibus titulus inscribitur,
 magnopere illis oblectatus, exemplaria secum
 attulit. Inter quæ de ciuili, de iure diuino, de
 Ecclesia, de diuersis quæstionibus, cõtra clerũ
 pleraq; uolumina, ueluti preciosum thesaurũ,
 patriæ suæ Pragæ uidelicet intulit, & amicis
 solis cõmunem fecit. Imbutus iam ipse Vuicle-
 phitarum ueneno, & ad nocendum paratus, tũ
 q; erat familiæ suæ cognomen, putridum piscẽ,
 .i. fœtidũ uirus, in ciues suos euomuit. Commo-
 dauit aut scripta quæ attulerat, his potissimè,
 qui

NVNCVPATORIA.

qui Teutonicorum odio tenebantur. Porro Carolus Bohemorum rex undecimus, qui & poste a Romanorum impator factus, Carolus quartus dictus est, uir magnorum operum, qui regnum Bohemiæ, tum religionis cultu. tum legū ac bonorum morum disciplina illustrauit, etiā scholam liberalium artium in Praga erexit, quam Teutones rexerunt, usque ad ortū Hussitarum. In hoc itaque gymnasio, cum Teutonici doctarentur, ac Bohemis, natura ferocibus atque indomitis, præualere uiderētur, indolere uehementer Bohemi, q̄ ab aduenis autoritate, in sua superarentur urbe. Nacti itaque Vuiclephi li. ex illis sumentes pfidiæ suæ argumenta, Teutones quotidie magis ac magis fatigarunt. Ceterum inter eos, qui Teutonicorū odio tenebantur, Ioannes quidam eminuit emicuitq; obscuro loco natus, ex uilla Hus, q̄ anserē significat, cognomentū mutuatus. Hic cū esset ingenio pacri, & lingua disertus, multūq; dialecticis oblectaretur, & peregrinas opiniones amaret, auidè admodum Vuiclephitarum doctrinā arripuit, eaq; Teutonicos uexare magistros cæpit, sperans eo modo, confusos Teutones, scholas relicturos. Quid multa? Adeò præualuit illa pestis, ut innumera clades, damna ingentia, urbi

Carolus
quartus.

EPISTOLA

um, monasteriorum, templorum expugnationes, euersiones, excisiones, & depopulationes ex illa ortæ sint, adeò malè habuit Diabolum, quòd propositum Dei adimpleretur. Vnde quiescere nō ualens, per os Ioannis Hus & aliorum hæreticorum prius serpētis in morem uenenum infudit, deinde per sœuitiam & tyrannidē p̄secutionis, factus est catholicis & Orthodoxis draco. Nam Ioanne Hus ob perfidiā & p̄tinaciam exusto, conuenientes in unū hæretici in Bohemia, primò apud Schlauoniā, nobile monasterium fratrum prædicatorum extra mœnia oppidi situm, à fundamētis deiiciūt, deinde ecclesias plurimas deiecerunt, monasteria incenderunt. Deinde duce Ioanne Zischa, in ecclesias, quæ restabant, impetum fecerunt, simulachra sanctorum & imagines magni Dei perfregerunt, multaq; fidelium loca expugnaverunt & diripuerunt, inter quæ Pragatini præpositi Vissegradēsis oppidum dirupuerūt, in quo uiros ac mulieres, cum pueris & infantibus, cunctosq; loci sacerdotes, in ecclesia conclusos, immisso igne combusserunt. Comitauia non parui nominis oppidum, ui ceperūt, & populares cum sacerdotibus, in ædibus ligneis inclusos, frustra ueniā petentes, exusserunt. Deinde

NVNCVPATORIA.

inde ubi multis alijs uictorijs elati essent, magis ac magis in ecclesias desæuierunt, nec iam amplius ullã pati, aut statuam sanctorũ aut picturam poterant, nec tolerandũ esse putabãt, qui prisco more sacerdotalibus indutus uestibus, rē diuinã conficeret, Plurimi eorum, quotiens sacerdotes nostros interceperẽt, aut igne cremauerunt, aut nudos rigente hyeme super glaciem colligatos dimisere. Quos parui momẽti existimarũt, defectis uirilibus, abire pmiserũt. Quid plura? Nõ est prouincia que tẽpore illo, plures Christi martyres, q̃ Bohemia pduxerat. Inter quos equitẽ fuisse nõ est ambigũ, nobilibus parentibus ortũ, quẽ captum ab Husitis, admotum ignibus, pedes primũ, deinde tibias, mox genua coxasq; postremò reliquas corporis partes, exuri passum, q̃ illorũ insaniã cõsenti ret. Ecce ut astutissimus serpẽs, in teterrimum & sæuissimũ draconẽ uersus est Orthodoxis & catholicis, p̃ imp̃bam importunitatem, & grauisimã hæreticorũ p̃sequutionem. Porrò in sola Bohemia pestis illa non substitit, sed & uicinas regiones inuasit, & Germaniã pene omnẽ cõturbauit, neq; adhuc extincta regni Bohemici nõ asp̃nẽdã occupat partẽ. Hãc insaniã ac execrandam hæresim nostra tempestate Marin⁹

Luthe-

EPISTOLA

Lutherus in Saxonia primum resuscitauit, & p
 pestilentes libros quos adidit, & per sectato-
 res suos, quos seduxit, longè pestilentiorè red-
 didit. Vnde factū est, ut breui temporis spatio
 uniuersam inuasit Germaniam, eamq; in fece-
 rit, ut una cū secta, p pace tumult^o, seditiones,
 rebelliones, intestina & externa bella, pro rerū
 abundantia, oīm rerum penuriam sterilitatem
 aut certè mirā annonæ caritatem & illam con-
 tinuam, recepit, misera afflicta & attrita Ger-
 mania. Taceo nunc quorundam irruptiones, de-
 populationes ac deuastationes annis his proxi-
 mis factas, quæ omnem penè barbarorū inma-
 nitatem excefferūt. Nā monasteria & Ecclesi-
 as diripuerūt, quædā collegia & monasteria in-
 cenderūt, uasa sacra abstulerūt, & sacramenta
 sacrosancta in terram deiecerunt, malaq; non
 dicenda admiserūt. Verū ista missa faciamus,
 & q; conamur ostendere prosequamur. Itaque
 operāte satana ad auertendum ppositū dei, nō
 cōtentus infecisse Germaniam, occasionem na-
 ctus, denuo irrepsit in Angliam, & per suos mi-
 nistros pcurauit, ut hæresis hæc unde originem
 traxerat, & orta erat, reuenteretur, hoc est, ut
 rediret ad Angliam, unde (quæadmodū demon-
 strauimus) fuerat exorta, suscitante eam impio
 Vuicle-

Germano-
 rum quo-
 rundam
 irruptio-
 nes.

NUNCUPATORIA.

Vuiclepho. Sed nō est passus clemētissimus de-
 us, nobile illud regnū diutius in erroribus &
 hæresibus pmanere, quin potius sublatis è me-
 dio ijs, quorū nutu hæreses impunè spargeban-
 tur, uos generosissimos & potentissimos reges
 in regni solio & collocauit, & uniuit, p quos &
 aliorū scelera expiaret, hæreses exterminaret,
 hæreticos & catholicae ecclesiae aduersarios p
 fligaret, pscriberetq;, catholicos exules reuoca-
 ret, religionē neglectā reduceret, monasteria
 templaq; erigeret, & ante omnia regnum An-
 gliae, ecclesiae catholicae unde ad tēpus malè di-
 uisum fuit. denuo uniret. Utinā p diuinā clemē-
 tiam Germania nostra ex dispari impietate ad
 hūc cōsensum ac fidei unitatē redigi posset, &
 liberari a pseudodoctoribus, qui contraria do-
 gmatum seminatione plebē seducūt. Nunquam
 enim pax aut tranquillitas speranda crit ulla,
 quamdiu illis libertas prædicandi, docendi, ac
 scribendi fuerit pmissa. Nam per hos tanquam
 idoneos ministros suos, semper diabolus pposi-
 tum dei de salute hoīm conatur auertere ac im-
 pedire. Sed omisis illis, ad uos serenissimos &
 Christianissimos reges me conuerto, & dū uir-
 tutē uestram, animorū uestrorum magnitudinē
 & constantiam intueor, nescio quibus laudib;

&

EPISTOLA

& præconijs uos prosequar. Adeò enim præclara sunt facta uestra, adeò laudabilia, ut uel æternis præconijs condignè & sufficièter nequeant celebrari, sed & in perpetuum ab omnibus catholicis & pijs hominibus, pijsimi & prudentissimi conatus uestri, (quibus contenditis regnum uestrum prænobile, ad pristinam & ueram Ecclesiæ Catholicæ fidem & obedientiam reducere, quemadmodum & fecistis, maximo catholicorũ omnium applausu) cum magno gaudio celebrabuntur. Vt enim diabolus, per suos ministros, inclitum regnum uestrum, hæresibus & erroribus conspurcauit, ita clementissimus Deus (qui uult omnes hoies saluos fieri, & ad agnitionem ueritatis peruenire) per uos tanq̃ per ministros & executores iustitiæ suæ, ipsum indies magis magisq; expurgat. Planè exhibitis nobis Iosiam quendam, de quo sacra scriptura refert, q̃ fecit quod rectum erat in conspectu domini, & ambulauit in uijs David patris sui, & non declinauit neq; ad dexterã, neque ad sinistram. Octauo aut̃ anno regni sui, cū adhuc esset puer cepit quærere dñm deum patris sui David, & duodecimo anno postq̃ regnare cæperat, mūdauit Iudam & Hierusalem, ab excelsis & lucis simulachrisque & sculptilibus.

Destru

NVNCVPATORIA.

Destrueruntq; coram eo aras Baalim, & similia
 lachra quæ superposita fuerant demoliti sunt.
 Lucos etiam & sculptilia succidit atque com-
 minuit, & super tumulos, eorum, qui eijs im-
 molare consueuerant, fragmēta dispersit. Ossa
 præterea sacerdotum cōbussit in altaribus ido-
 lorū, mundauitq; Iudā & Hierusalē. Sed & in
 urbibus Manasse & Effraim & Simeon usque
 Neptalim cūcta subuertit. Quappter rectē de
 eo in Ecclesiastico scribitur: Memoria Iosia in
 cōpositione odoris. facta opus pigmentarij. In
 omni ore quasi mel indulcabit eius memoria,
 & ut musica in conuiuio uini. Ipse est directus
 diuinitus in pœnitentia gentis, & tulit abomi-
 nationes impietatis. Et gubernauit ad dominū
 cor ipsius, & in diebus peccatorum, corrobo-
 rauit pietatem. Et uos quidem non anno duode-
 cimo postquam regnare cœpistis, sed mox ab in-
 itio postquam regnū Angliæ adepti estis, ani-
 mū adiecistis ad expurgandū regnū uestrum ab
 hæreseos labe, & à schismatis diuisione ac secti-
 one, item ab hæreticis & scismaticis omnibus,
 non minus regna Christianorum polluentibus,
 quàm olim regnum Hebræorū fœdabant ac cō-
 spurcabant, impij ac sacrilegi idololatræ ac di-
 uini: Nec uanus aut irritus conatus uester fuit,

Eccles 49.

A sed

EPISTOLA

sed domino (cuius instinctu facinus tam præcla-
 rum aggressi estis, in quo & perseueratis) con-
 fortante, & fiduciam largiente, & robur sup-
 peditante, conatus optimos, ad effectum perdu-
 xistis meliorem. Hoc enim etiam uos ipsi inge-
 nuè agnoscitis, quãdo nouam monetam uestrã,
 quam excudi fecistis, eiuscemodi superscripti-
 one insigniri curastis: Posuimus deũ adiutoriũ
 nostrorũ. Quã ppter uobis & regno uestro cõ-
 gaudent ac cõgratulãtur pij uniuersi, princi-
 pes & reges muneribus cõgrulatorijs uos ho-
 norant, & benè precantur uobis oēs, quotquot
 benè sentiũt de religione Christiana, ac sanis ec-
 clesie dogmatibus benè affecti sunt, & pro fœ-
 lici pgressu conatuũ uestrorũ, ne aut tumulti-
 bus aut alijs quibuscunque diabolicarũ insidia-
 rum machinamētis impediãtur aut auertãtur,
 assiduè deũ interpellant, ut q̄ cepit in uobis, p-
 ficiat usque in diẽ domini nostri Iesu Christi. A-
 mē. Cæterũ quoniam & ego, licet oĩm mini-
 mus Christian⁹, Catholicus, & esse & dici sem-
 per optaui, ac uotis oĩbus desiderauĩ, & perma-
 nere cupio in æternum, dici non potest, quanta
 uoluptate & letitia, quantoq; gaudio fuerim
 affectus, & afficiar cõtino, hæc de uobis au-
 diens & de præclaro regno uestro, ad cuius re-
 staura-

NUNCUPATORIA.

staurationē diuino munere reseruati esse uide-
 mini. Quapropter equū erat ut etiā munerib⁹
 meis cōcurrerē, & uobis hāc p̄speritatē & fœ
 licitatē perpetuā precarer, & aliquo saltē in-
 dicio declararē animum meū quem habeo pro-
 pensissimum erga. D. V. illustrissimas & serenif-
 simas. Itaque nominibus uestris O generosissi-
 mi & potentissimi reges, hosce nostros quales
 cūque libros, quos de retinenda fide catholica
 & Orthodoxa aduersus hæreses & sectas &
 præcipuè aduersus Lutheranam hæresim, ante
 aliquot annos cōscripsim⁹, nūcupamus, atq; sub
 auspicio & præsidio nominū uestrorū in lucē
 emittimus, simplicioribus quibusque catholi-
 cis hisce nostris libris consulētes, ne ab Ortho-
 doxa fide & catholica, uanis hæreticorū per-
 suasionibus permoti, deficiant ad aduersarios.
 Et fortasse illi qui decepti sunt, p̄ lectiōem ho-
 rum librorum nostrorum non reuocabuntur
 ad saniolem sententiam ac mentem, saltem illos
 precor ut confirmet ac corroborent, ad perse-
 uerandum in Ecclesiæ castris, qui fidei uerita-
 tem inconcusis ecclesiasticæ disciplinæ regulis
 semp̄ inuolabiliter tenuerūt, aut eos qui nuta-
 bundi oberrant, ambigētes utri parti cōsentire
 uelint ac adherere Deus Opt. Max. uos in lōgā

EPISTOLA

etatem semper conseruet incolumes, ad illius gloriam sempiternam, uestram salutem, & ecclesie sancte ptectionem, consolationem & pacem, & exiguum hoc munus congratulatoriū boni consulite. COLONIAE Agrippinae, ipso die sancti Ambrosij Episcopi doctoris & confessoris, anno salutis 1555. 4. Aprilis.

Chrysoctomus in fermone quodam aduersus hæreticos.

Est lapis quidam (quem chrysaconion uocant) quo probatur aurum adulteriū & nothum, si illi atteratur, ostenditurq; purum & immixtum, incorruptumq; numisma. Hunc indicem ego fidelissimorum hominum cor dixerim. Nam ut qui de fide rationes Orthodoxorum & aduersariorum accipiunt, & in gnomone cordis quasi atterunt & probant, inueniunt fidem Orthodoxorum synceram & puram, prauamq; aliud sentientium opinionem & fidem esse adulterinam. Verum ne uidear à scripturis aberrare, tali parabola utens, audi apostolum nos admonentem & consulentem: Estote probi nummularij. Et quia eloquia Domini auro ignito & probato conferuntur, Dauid inquit: Eloquia Domini casta, argentum ignitum probatum terræ.

Esaias

Psal. 117.

Esaias quoque quum considerasset apud Iudæos diuinæ legis eloquium uitiatum sicut argentum, & diuinam doctrinam humanæ malitiæ lenocinio adulteratam, dicit eis: Argentum uestrum reprobum, caupones uestri miscent uinum aqua. Proinde dilecti, quum in promptu habeatis & uos gnomonem & indicem cordis, cum nostras, tum aduersariorum rationes accipite, nihil ad cuiusquam gratiam facientes, sed in ueritate ambulantes, & quorum rationes solidas probaueritis, eas in cordibus uestris solidas seruate. Hoc autem dico non omnibus, sed his qui adhuc in fide claudicant, & hesitant. Nam qui stabiles & immutabiles in fide, anchoram confessionis, triplici funiculo unitam, in profundum mentis suæ proiecerunt, etiam absque his inconcussam & immotam cordis sui scapham in fide custodiunt. Nunc non est nobis certamen aduersus carnem & sanguinem, **Eph. 6.** sed contra principatus, contra potestates, contra mundi dominos, rectores tenebrarum harum, contra spirituales uersutias in cœlestibus. A quibus excitati hostes fidei, blasphemos sermones ex gutture, quasi sagittas è pharetra depromptos, in ublime deitatis iaculantur, &c.